

«Δεν ζήλευα τα φώτα, την δημοσιότητα, την γκλαμουριά. Απλά ήθελα να παίζω...», εξομολογείται η Δρ Χάρης Καρνέζη, που μπορεί τελικά να μην έγινε ακόμα ευρύτατα γνωστή χάρη για τις υποκριτικές της δυνατότητες, αλλά καθιερώνεται παγκοσμίως, χάρη σε μια νέα παγκόσμια πρωτοποριακή μέθοδο για παιδιά με αυτισμό και με αυτή της την ιδιότητα βρίσκεται ξανά στην Αυστραλία και πιστεύεται πως με την ίδια ιδιότητα θα την «ανακαλύψουν» τώρα και στην Ελλάδα.

Η πρώτη μας απορία είναι πώς συνδέονται το θέατρο με τον αυτισμό και η Δρ Καρνέζη μας εξηγεί: «Χαρακτηριστικό του αυτισμού είναι η δυσκολία των ατόμων με αυτισμό να κατανοήσουν τους κώδικες κοινωνικής συμπεριφοράς των νευροτυπικών και να επικοινωνήσουν με έναν τρόπο κοινωνικά αποδεχτό. Η ρίζα του προβλήματος βρίσκεται στην αδυναμία τους να μπουν στη θέση των άλλων, να κατανοήσουν πως αισθάνονται, έτσι ώστε να ανταποκριθούν με ευαισθησία στις ανάγκες τους. Έτσι πολύ συχνά παρεξηγούνται από τους άλλους ανθρώπους και περιθωριοποιούνται. Στο θέατρο καλείται κανείς να παρατηρήσει και να κατανοήσει τις ανθρώπινες σχέσεις, να ανακαλύψει και να εξελίξει τα εκφραστικά του μέσα. Συνεπώς, το θέατρο μπορεί να αποτελέσει εργαλείο εκπαίδευσης για αυτά τα παιδιά, καθώς εμφανώς οι στόχοι του θεάτρου συμπίπτουν με τις ανάγκες τους.

Η ΑΒΕΒΑΙΟΤΗΤΑ ΓΙΑ ΤΟ ΑΥΡΙΟ

Η επιθυμία της να ασχοληθεί με τα παιδιά με τον αυτισμό ήρθε μάλλον τυχαία... Η Δρ Καρνέζη, ακολουθώντας το όνειρό της σπούδασε ηθοποιός. Τελείωσε στην Αθήνα, όπου γεννήθηκε, την Δραματική Σχολή του Γιώργου Θεοδοσιάδη και μετά την αποφοίτησή της έκανε κάποιους μικρούς ρόλους στην ελληνική τηλεόραση (εμφανίστηκε και στο σίριαλ «Αναστασία») και τον κινηματογράφο. Παράλληλα ασχολήθηκε και με το θέατρο όπου συνεργάστηκε με κορυφαίους ηθοποιούς και σκηνοθέτες σε ιδιαίτερα αξιόλογες παραστάσεις. Όπως λέει η ίδια ήταν η καλύτερη περίοδος της ζωής της. «Κάθε φορά που συμμετείχα σε μια θεατρική παράσταση αισθανόμουν το όνειρό μου να γίνεται πραγματικότητα. Κάθε φορά που άναβαν τα φώτα και άκουγα τη μουσική της έναρξης στην κούνια έβαζα τα κλάματα από τη συγκίνηση γιατί νόμιζα πως δεν θα υπήρχε επόμενη. Η χαρά όμως στο θέατρο κρατά όσο και οι παραστάσεις. Όταν τελειώνουν οι παραστάσεις έρχεται η προσγείωση στην πραγματικότητα. Λες τι θα κάνω; Χαιρόμουν την κάθε μέρα αλλά το μετά ήταν αβέβαιο... Εκείνη η αβεβαιότητα με οδήγησε σε νέες σπουδές».

Έτσι ως δικλίδα ασφαλείας έκανε στο Birmingham το Μάστερ της με θέμα «Θέατρο στην Εκπαίδευση», επέστρεψε στην Ελλάδα συμμετείχε και πάλι σε θεατρικές παραστάσεις, και εργάστηκε στο Βρετανικό Συμβούλιο ως υπεύθυνη καλλιτεχνικών εκδηλώσεων έως ότου με την παρότρυνση μιας φίλης βρέθηκε να κάνει διδακτορικό στην Ιρλανδία!

«Ξεκίνησα», αφηγείται, «με μια υποτροφία του πανεπιστημίου Τρίνιτι της Ιρλανδίας (Trinity College Dublin). Εκεί ανέλαβα να κάνω θέατρο σε μια ομάδα παιδιών με σύνδρομο Ασπεργκερ, ανάμεσά τους και ένα παιδάκι 10 ετών το οποίο και ονόμασα Άϊνσταϊν, εξαιτίας της εξαιρετικής του ευφυΐας. Μάλιστα σκοπεύω να γράψω ένα βιβλίο για το παιδί αυτό το οποίο πέρα από τις τυπικές επικοινωνιακές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού είχε μια πολύ έντονη φοβία για τα στεγνωτήρια χεριών. Αργότερα ανακάλυψα εντελώς τυχαία πως το παιδάκι αυτό ήταν ανιψιός του διευθυντή του τμήματος ψυχολογίας του Τρίνιτι, ο οποίος γνώριζε από πρώτο χέρι τις δυσκολίες που αντιμετώπιζε, καθώς και την επιτυχία της μεθόδου μου, στο να ξεπεράσει τη 10ετη φοβία του για τα στεγνωτήρια χεριών. Έτσι πίστεψε στη μέθοδο και με στήριξε να την ολοκληρώσω και να περατώσω το διδακτορικό μου. Βρέθηκα, λοιπόν, σε ένα εύφορο ακαδημαϊκό περιβάλλον όπου κατόρθωσα να συγκεράσω το θέατρο με θεραπευτικές μεθόδους της ψυχολογίας.

Μετά την ολοκλήρωση του διδακτορικού μου, συνέχισα την εφαρμογή του μοντέλου σε συνεργασία με ειδικά σχολεία για παιδιά με αναπτυξιακές διαταραχές του φάσμα του

αυτισμού, στο Δουβλίνο.

Θέλω να βοηθήσω αυτά τα παιδιά με κάθε δυνατό τρόπο. Ξέρετε είναι πανέξυπνα αλλά και ένα αίνιγμα. Γιατί αυτά τα παιδιά που είναι πανέξυπνα δεν μπορούν να δέσουν τα κορδόνια τους; Γιατί επιμένουν στην λεπτομέρεια, βλέπουν το δέντρο και χάνουν το δάσος;».

ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ Η ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑΚΗ ΜΕΘΟΔΟΣ ΤΗΣ

Η Ελληνίδα επιστήμονας πρόσφατα παρουσίασε τα πορίσματα της μελέτης της σε διεθνή συνέδρια για τον αυτισμό που έγιναν στο Σίδνεϊ και τη Μελβούρνη όπου ανέλυσε την μέθοδο της με την επωνυμία "Γνωστικό Συμπεριφορικό Δράμα (Cognitive Behaviour Drama-CBD). Η ίδια υποστηρίζει ότι "τα αποτελέσματά της μελέτης της είναι ενδεικτικά για την καταδεικνύουν την αποτελεσματικότητα του CBD στην ανάπτυξη της αυτοπεποίθησης και της αυτοεκτίμησης των συμμετεχόντων, στη γενικότερη βελτίωση της κοινωνικής τους συμπεριφοράς, στη μείωση στερεοτυπικών συμπεριφορών, καθώς επίσης και στην επίτευξη ειδικών στόχων για το κάθε μέλος, όπως η αντιμετώπιση φοβιών και άλλων προβληματικών συμπεριφορών".

Σύμφωνα με τους ειδικούς, ο αυτισμός είναι μια ισόβια αναπτυξιακή διαταραχή, που εμποδίζει τα άτομα να κατανοούν σωστά όσα βλέπουν, ακούν και γενικά αισθάνονται. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα στις κοινωνικές σχέσεις, την επικοινωνία και τη συμπεριφορά τους. Τα αυτιστικά άτομα με αυτισμό, λένε οι ειδικοί, πρέπει να μάθουν, με πολύ μεγάλο κόπο, φυσιολογικά πρότυπα λόγου και επικοινωνίας και σωστούς τρόπους να συνδέονται με ανθρώπους, αντικείμενα και γεγονότα.

Ρωτάμε την Δρ Καρνέζη αν το μοντέλο της είναι πραγματικά πρωτοποριακό:

«Το Γνωστικό Συμπεριφορικό Δράμα είναι πράγματι ένα πρωτοποριακό μοντέλο, καθώς συνδυάζει για πρώτη φορά κάποιες από τις πιο επιτυχημένες μεθόδους της ψυχολογίας για παιδιά στο φάσμα του αυτισμού, όπως η γνωστική και κυρίως η συμπεριφορική, με την τέχνη τη τέχνη του θεάτρου.

«Το μοντέλο αυτό βασίζεται σε μια μέθοδο που διδάχτηκα στο Master μου, γνωστή ως Drama in Education (DIE)», μας λέει η Δρ Καρνέζη και συνεχίζει: «Το DIE είναι ένα εκπαιδευτικό μοντέλο που βασίζεται στην τέχνη του θεάτρου. Δεν έχει να κάνει με τον αυτισμό. Είναι μια μεθοδολογία, χρήσιμη για εκπαιδευτικούς που αναζητούν νέους, βιωματικούς τρόπους να προσεγγίσουν τους μαθητές τους και να τους παρακινήσουν να κατανοήσουν κι όχι να παπαγαλίσουν γνώσεις. Εγώ, λοιπόν, αυτό το εκπαιδευτικό μοντέλο το προσάρμοσα έτσι ώστε να ανταποκρίνεται στις ανάγκες παιδιών στο φάσμα του αυτισμού, έχοντας δουλέψει με παιδιά με σύνδρομο Άσπεργκερ και ΥΛΑ επί δύο χρόνια, και γνωρίζει τις ικανότητές τους αλλά και τις δυσκολίες τους προσάρμοσα τη μέθοδο έτσι ώστε να ανταποκρίνεται στις ιδιαιτερότητες τους, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη τις υπάρχουσες ανάγκες τους, καθώς και έχοντας ερευνήσει τις θεραπευτικές μεθόδους για αυτά τα παιδιά που ήδη υπήρχαν».

Με την μέθοδο της Δρ. Καρνέζη για πρώτη φορά η επικοινωνία παύει να είναι ένα ακόμα κουραστικό μάθημα όπου καλούνται τα παιδιά να μιμηθούν στερεοτυπικά πρότυπα συμπεριφοράς και γίνεται παιχνίδι. Ο μαγικός κόσμος του θεάτρου παρακινεί τα παιδιά αυτά που είναι συχνά κοινωνικά αδιάφορα να επικοινωνήσουν με άλλα παιδιά, να ανακαλύψουν και να εξελίξουν τις δυνατότητες τους, ακόμα και να ξεπεράσουν τους φόβους τους προκειμένου να γίνουν ήρωες και να νιώσουν την ικανοποίηση της επιτυχίας.

Η επικοινωνία παύει να είναι ένα ακόμα κουραστικό μάθημα όπου καλούνται τα παιδιά να μιμηθούν στερεοτυπικά πρότυπα συμπεριφοράς και γίνεται παιχνίδι. Ο μαγικός κόσμος του θεάτρου παρακινεί τα παιδιά αυτά που είναι συχνά κοινωνικά αδιάφορα να επικοινωνήσουν με άλλα παιδιά, να ανακαλύψουν και εξελίξουν τις δυνατότητες τους, ακόμα και να ξεπεράσουν τους φόβους τους προκειμένου να γίνουν ήρωες και να νιώσουν την ικανοποίηση της επιτυχίας.

"Το πρόγραμμα", λέει η Δρ Καρνέζη, "είναι ειδικά σχεδιασμένο για να ανταποκρίνεται στις ανάγκες παιδιών και εφήβων στο φάσμα του αυτισμού. Κύριος στόχος του προγράμματος είναι να τονώσει την αυτοπεποίθηση και την αυτοεκτίμηση των συμμετεχόντων και να τους δώσει την ευκαιρία να αναπτύξουν τις κοινωνικές δεξιότητες που θα τους βοηθήσουν να επιτύχουν στους στόχους τους, να δημιουργήσουν φιλίες και να μπορέσουν να απολαύσουν

τη χαρά της επικοινωνίας". Η Δρ Καρνέζη λέει ότι οι τεχνικές που εφαρμόζονται, η θεματολογία και οι επιμέρους στόχοι της κάθε ομάδας ορίζονται με βάση τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες των μελών της, ενώ προσωπικοί στόχοι για το κάθε μέλος τίθενται σε συνεργασία με τους γονείς.

Η Δρ Καρνέζη εφαρμόζει πλέον στην Ιρλανδία, την Αυστραλία και την Ελλάδα την πρωτοποριακή της μέθοδο. Ο επόμενος στόχος της είναι η μέθοδός της να «απλωθεί» σε όλο τον κόσμο και ήδη η ίδια κινείται προς αυτή την κατεύθυνση ελπίζοντας πως θα έχει και την βοήθεια της επιστημονικής κοινότητας. Σχετικό ενδιαφέρον έχει δείξει και πανεπιστήμιο της Μελβούρνης, ενώ ήδη έχει κάνει συμφωνία στην Αυστραλία να διδάξει το μοντέλο της στα πλαίσια σεμιναρίων επαγγελματικής εκπαίδευσης δασκάλων ειδικής αγωγής.

Την πρώτη της αγάπη όμως η Δρ. Καρνέζη δεν την ξεχνά. «Ομολογώ», μας λέει, «πως μου λείπει το θέατρο. Μου λείπει πολύ. Το διδακτορικό μου άνοιξε νέες πόρτες και ορίζοντες, τα αυτιστικά παιδιά με κέρδισαν και δεν θα τα εγκαταλείψω ποτέ, αλλά θα ήθελα να πατήσω και πάλι πάνω στο σανίδι, να ακούσω τη μουσική της έναρξης, να κλάψω από συγκίνηση...».